

KALIXBYGDENS FORSKARFÖRENING

Kalix 1984.10.08

Ordf. Hans Högdahl, Börjelsbyn 3468

952 00 KALIX Tel. 0923/26057

Sekr. Britt-Inger Nilsson, Biblioteket

Tel. 0923/120 00 ankn.

Kassör tel 123 46. Pg 47 95 367-4

Medlemsavgift 30 kronor

Bästa medlem

När dagarna nu blir allt kortare, bärplockning och älgjakt avslutats, börjar många av oss plocka fram papper för släkt och hembygdsforskning. Kanske har Du fått nya idéer när Du träffat semestrande vänner eller fått uppgifter som Du nu vill kontrollera och sammanställa.

Styrelsen har den 13 september skissat höstens verksamhet för forskarföreningen - vårt första möte blir 31 oktober då distriktslantmätare Börje Hansson skall berätta för oss om lantmäteriet som källa för vår forskning. Vi har kontaktat ytterligare kvalificerade personer, datum för nästa föreläsare har dock ännu inte kunnat fastställas, varför vi återkommer.

MIKROFICH är ett nytt hjälpmedel för oss, föreningen har tillsammans med biblioteket anskaffat en läsapparat och begärt bidrag för ytterligare en apparat. Den kommer i så fall att användas för objektarbeten. Från medlemmarna har nämligen framförts önskemål om utbildning i läsning av gamla stilar samt renskrivning av de mest svårlästa avsnitten i Kalix kyrkoböcker. Den som vill träffas för att öva läsning av gamla stilar kan kontakta Britt-Inger Nilsson på Biblioteket. Vi skulle också vilja ha någon som hjälper till med läsning och renskrift av kyrkoböcker. Läsapparat kan eventuellt utlånas, vilket gör det möjligt att sitta ute i någon by och läsa. Vad mikrofich betyder för Dig, berättar bibliotekarie Britt-Inger Nilsson i detta medlemsbrev.

Vilken verksamhet skall vår förening ha? Styrelsen har en del idéer men vill också ha impulser från medlemmarna. Hör av Dig !! Du som vill ha hjälp med någon forskaruppgift eller har något att berätta för oss andra, är välkommen att publicera det i våra medlemsbrev. Här följer ett urval av notiser

Medlemsmöte; Föreläsning med distriktslantmätare Börje Hansson
LANTMATERIET SOM KALLA FÖR HEMBYGDS- OCH SLAKTFORSKARE
Onsdag 31 oktober 19.00 kommunalkontorets sessionssal
Ett stort antal kartor och arkivmaterial visas, kaffeservering.

UPPLYSNING OM SJÖFARANDE KVINNOR.

Jag söker brev, dagböcker, dokument och upplysningar om kvinnor som arbetat till sjöss runt sekelskiftet och fram till 1920-talet
EVA MAGNUSSON, Brädgatan 7, 852 41 SUNDSVALL

Du som hittat uppgifter om varg i kyrkböckerna, hör av Dig till tidningen LAND, adressen är: Lands redaktion, 105 33 STOCKHOLM

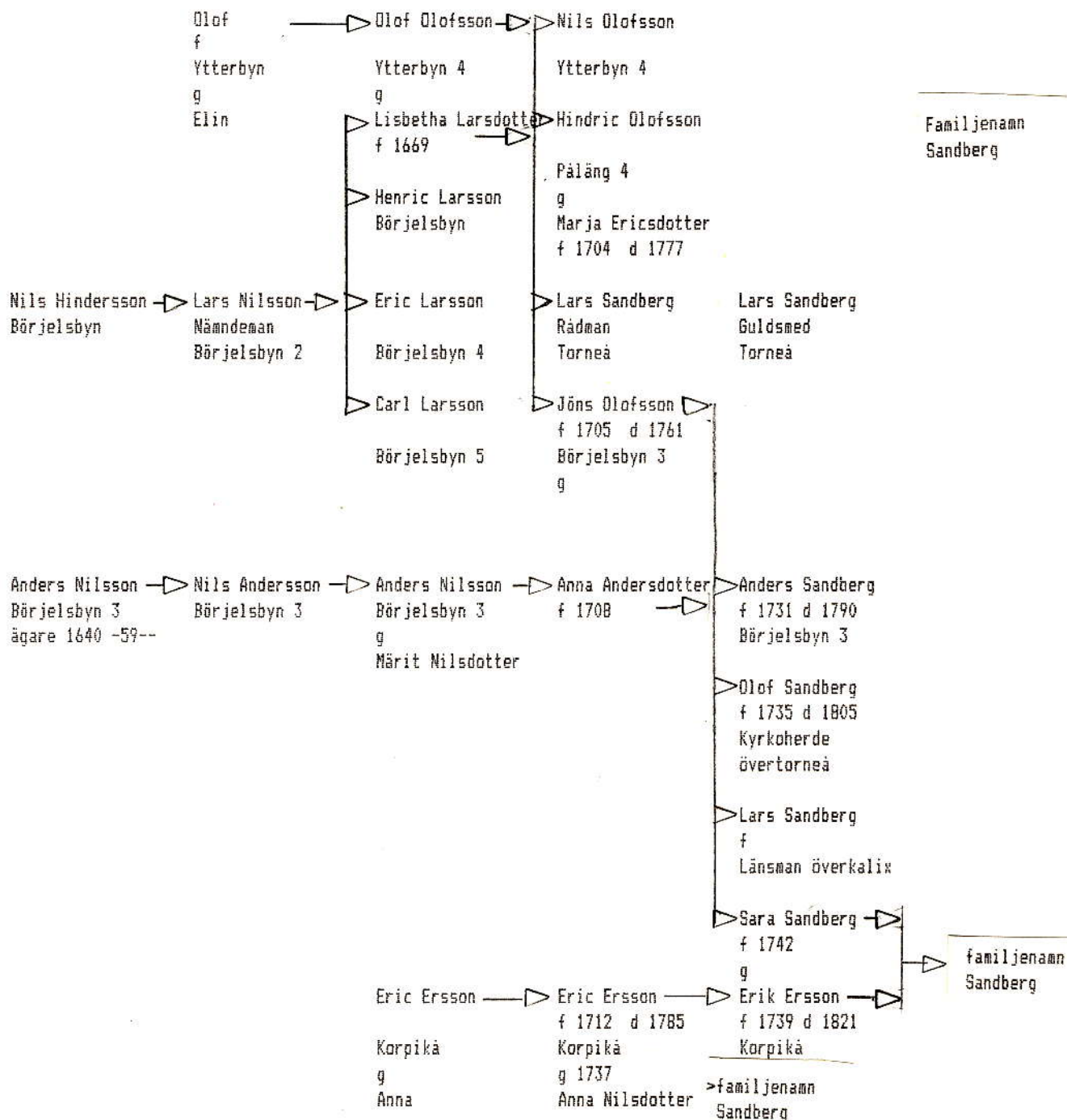
KALIX KOMMUNS ARKIV: Kanslichef Birger Nyström har varit vänlig att visa styrelsen kommunens arkiv och berättat om kommunens tillblivelse, här följer ett sammandrag.

10 januari 1863 hölls första kommunsammanträdet - mat och utsäde var huvudproblemet, fattigvården utgavs i naturaprodukter. Omkring 1880 infördes fattigvårdsstyrelse (protokoll sekretessbelagda) Skolan var intill 1931 en kyrkans angelägenhet. Första Sjukstugan var belägen där församlingshemmet nu står. Tingshus fanns vid Kungsvik - nytt tingshus byggdes sedan i övermorjärv och flottades ner till Kalix. Det nuvarande tingshuset är byggt 1900. Huvuddelen av kommunens arkiv är offentlig handling, den som vill ha upplysningar kan kontakta arkivförest. Per Karlsson.

Bland Ragnhild Högdahls efterlämnade anteckningar om Börjelsbyns historia, har jag sammanställt en tablå om släkten SANDBERG. Jag har valt denna släkt för att den så tydligt visar hur ett släktnamn sprids, inte bara i rakt nedstigande led, utan också till "släkt med släkten"

(Konungen såg mycket allvarligt på den olaga handel Lars S bedrev !!)

Kanske någon av våra medlemmar vet mera om Olof från Ytterbyn - varför for en flicka till Skellefteå ? I Kalix kyrka finns en tavla vid predikstolen med text "Till minne av Anders Sandberg" är det tolvmannen Anders Sandberg, drunknad i Salkostforsen 1790? Jag hoppas någon finner något matnyttigt i tablån - och rätta och komplettera gärna - våra medlemsbrev är öppna för debatt:

Nedan följer några exempel på vad man som släktforskare kan hitta i saköreslängder och domböcker. Har man lite tur, och det ska man ju ha när man söker uppgifter om enskilda personer, så kan läsningen bli både spännande och givande. Mikrofilmsbeteckning anges vid varje citat.

- CD 2057 Den 18/1 måndag näst efter Sankt Henriks afton var vinterting anno 1539 i Luleå socken. Sakfällades Hindric Larsson i Engelsbyn till 20 marks böter för det han stack Mårten, Tures (i Rutvik) dräng i axeln.
- CD 2064 Stod vinterting i Luleå socken den 6 febr. 1574. Kom för Rätten Brita i Skatamark och var beryktad för det hon hade mördat ett barn, hur skett och så i sanning var, blev för detta dömd till elden för sin missgärning. Är bleven benådad av Hans Maj:ts (Johan III) goda behag och gav själv 131/2 1/2 lod silverdaler och 3 mark.
- CD 2068 Stod ting den 24/2 1592. Haver Ryssen förbränt och avrivit ett antal tröskklogar i Torneå. Många bönder i Torneå sockens byar äro utblottade av stor gästning och skjutsfärder som de för krigsfolket haft. Haver därför ett års frihet för alla utskylder och utlagor erhållit.
- CD 2072 Stod ting den 29/11 1608. Framhades för Rätten Måns Nilsson i Brändön och gavs skäl för lägersmål med sin styvdotter Kerstin, att han avlat barn med henne, vilken synd och missgärning han inför Rätten tillstod och bekände och sade sig hava lockat och trugat henne till samma gärning. Sedan framhades hans styvdotter och tillfrågades henne hur han hade handlat med henne, när han bedrev den onda gärning med henne. Hon svarade vore så hänt att hennes moder var faren till en by, nämligen Byrilslandet 1 1/2 mil bort från hennes styvfaders gård. Och om aftonen när de skulle gå till sängs och hon vaktat elden, ville hon gå till den andra stugan till barnen är hon förr plägat ligga så sade hennes styvfader: Om du går dit skall du få skam, nu skall vi göra det som jag vill. Med detsamma kastade han henne upp i sängen och bröt ned henne vid det han bedrev sin onda gärning och vilja med henne. Ej heller tordes hon ropa utan låg och grät. Och han sade till henne: Om du säger det till någon, då skall jag aldrig det förglömma. Vidare bekände hon, att han haver lägrat henne emot sin vilja med tvång och hotande i höladan när hon hjälpt honom bära in hö. Tredje resan låg han med henne i stugan när hennes mor rest till kyrkan. Hon grät och kvidde. Fjärde resan lägrade han henne i kyrkstugan, och hotade henne om hon det för någon skulle omtala. Annat olovligt umgänge bekände hon sig icke haft med honom. Inställdes hennes styvfader inför Rätten, och honom tillspordes huru deras sängalag tillkom. Han svarade att hans hustru var i Byrilslandet och sedan hade jag makt att göra mot henne som jag ville. Hon var ett barn och omaga, hon

rådde intet förhindra mig mitt onda nöje. Jag gör henne fri för det att ho är intet därtill vållande.

Och för hans onda bedrivne gärningar blev han dömd till eldstraff. Och även hennes och bägge deras straff ställdes till vår nådige käre Herre Konungs prövning. Om hon bliver benådad, efter hon av honom med tvång och hotande blev tvingad till samma lägersmål.

Anno 1609, den 28 januari stod han sitt straff och blev uppbränd, efter vår nådige Konungs brev och befallning (Karl IX). Och då blev vidare tillsport på avrättning platsen om Måns Nilssons styvdotter Kerstin skulle hava samtyckt till lägersmålet med honom. Han nekade därtill och frtog henne som tillförne, och gjorde henne alldeles fri, att hon var därtill intet vållande. Därföre blev hon på vår nådige Konungs behag benådad och förskonad från straff.

Lul. 2

Den 22/8 hölls laga ting Anno 1667. Allmogen besvärade sig över Kyrkoherden (Anthelius) för liktal 1 penning 16 öre och lika mycket för stort som litet lik. Halmen säljer han till andra än bonden som får den intet köpa. Pastorn säljer och skattetionden till borgare och andra för 1 penning skylen, men bonden måste dem köpa för 1 penning 16 öre. Trots kallelse till tinget med flera nämndemän har han uteblivit vid 4 tillfällen. Han dömdes därför för 4 ggrs uteblivande och för att han skurit sönder 21 stycken nät för smeden Nils Andersson till 10 penningar silvermynt i böter.

Kalix den 9 okt. 1984

Birger Lindgren

Biblioteket har tillsammans med Forskarföreningen inköpt en mikrokortläsare som placerats på Furu-hedsskolan.

Dessutom har två uppsättningar mikrokort över Nederkalix köpts in från SVAR i Ramsele.

Register över Norrbotten har ännu inte färdigställt, men det kommer enligt SVAR längre fram.

Under Bibliotekets Dag den 22 oktober kommer vi att demonstrera den nya apparaten.

Nya riktlinjer för det släktforskade materialet på biblioteket togs i Kulturnämnden 84 09 24. Jag bifogar ett utdrag ur protokollet.

" Mikrofilmat material för släkt- och amatörforskning.

Svensk arkivinformation i Ramsele (SVAR) konverterar för närvarande alla mikrofilmer i landet till microfiche. SVAR:s verksamhet bedrivs under riksarkivets ledning. Medel för verksamheten erhålles genom statsbidrag samt intäkter från enskildasläktforskare, bibliotek, studieförbund osv.

För den enskilde innebär en övergång till microfiche helt nya möjligheter att bedriva effektiv forskning. Från SVAR skall man utifrån register av hög kvalitet kunna göra en mer exakt beställning och samtidigt få tillgång till ett mer komplett material än vad som nu är möjligt. Väsentligen nedbringas. Genom att själv äga mikrofikiekopior kan man också gå tillbaka och göra kontroller i sittmaterial.

Det statliga anslaget till riksarkivet för SVAR-verksamheten garanterar att en framställning av microfiche kommer till stånd. Produktionstakten blir emellertid i hög grad beroende av de försäljningsintäkter som verksamheten kan ge. En permanent och stor försäljningsvolym är sålunda av stor betydelse för att det påbörjade arbetet skall kunna leda till att inom en relativt snar framtid kyrkoskrivningsmaterial från hela landet finns tillgängligt på microfiche.

I detta sammanhang kommer folkbibliotekens förhållningssätt till microfichen att ha stor betydelse. Folkbiblioteken kan antingen som nu erbjuda fjärrlån även av microfiche. Med all sannolikhet kommer det för folkbiblioteken att ställa sig dyrare att fjärrlåna microfiche länen emellan än att vid varje beställning köpa från SVAR.

Hanterings- och portokostnader för fjärrlån kommer att överstiga inköpskostnaden för en fichekopia. Samtidigt är det tveksamt om folkbiblioteken skall köpa in mikrofiche till en enskild forskare som bara denne utnyttjar och som inte har ett allmänt intresse för folkbibliotekets övriga användare. För att garantera en fortsatt positiv utveckling av släkt- och hembygdsforskningen förordar Fb 80 följande ansvarsfördelning inom detta område.

Staten ger bidrag till fortsatt konvertering av kyrkoskrivnings- och annat genealogiskt arkivmaterial. I takt med att intäkterna ökar kan mikroficheframställning ske i ökande tempo.

→ Kommunernas folkbibliotek ger forskarna stöd och service genom att tillhandahålla:

- mikroficheläsare
- register
- mikrofiche avseende den egna kommunen
- handledning och beställningshjälp åt den enskilde som vill skaffa material från SVAR.

Kalix Släktforskningsförening har i ett möte med bibliotekschef och berörd personal sagt sig vilja arbeta efter ovanstående modell. "

MBL-förhandling har företagits. "

(ur Kulturnämnds protokollet)

Britt-Inger Nilsson

Britt-Inger Nilsson
sekreterare i Forskarföreningen

